

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

23 Alia dubia circa iudicem diluunt[ur].

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

Iulius Clarus *questio citata, num. 2.* in grauibus delictis, & pœnis grauibus imponendis non sufficere; at verò sufficere ex consuetudine in delictis leuibus. Vnde deprehensi in furto vuarum per officiales rectorum cum vis ad colulum appensis, solent per ciuitatem deferri: sic etiam deprehensi cum armis prohibitis, solent statim ad palatium Iudicis, vel carcerem duci, & compelli ad soluendam personam. Hæc tamen fieri solent, quando deprehensæ personæ sunt viles, vulgares, aut populares, non tamen si sint nobiles aut honestæ.

Quarta difficultas est, An reo deprehensò in flagranti delicto, debeat dari copia indiciorum, vel informationum, quæ sunt contra eum, & terminus ad se defendendum? Respondet Iulius Clarus *questione citata, num. 4.* id fieri debere, quando pœnæ, quibus est reus puniendus, sunt graues, nimirum capitales, non verò cum sint leues.

Quinta difficultas est, an requiratur sententia in scriptis à Iudice suscripta ad executionem pœnæ contra reum sic deprehensum? Respondetur requiri, vt docet Iul. Clarus *ibidem*.

Alius modus procedendi in iudicio est per euidentiã criminis, nimirum quando notorium est crimen, & notorius est malefactor: tunc enim certum est apud omnes posse iudicem procedere contra malefactorem vsque ad executionem sententiæ contra eum, nam in eo casu euidentiã criminis & malefactoris est loco accusatoris, cap. euidentiã, de accusatio. Vnde statim iudex ex officio suo recipit informationes & testes, & tribus vel duobus testibus deponentibus contra reum, procedit statim ad condemnandum eum. Si quæras, quod crimen in hoc casu dicatur notorium? Respondetur esse illud, quod in iure dicitur notorium per euidentiã facti, & est illud, quod nulla tergiversatione cæleri potest, eo quod factum sit coram populo, vicinia, loco, vel collegio, vel coram maiori parte populi, viciniae, loci, vel collegij. Difficultas est, an ad hoc, vt crimen dicatur in hoc proposito notorium, satis sit, factum ipsi esse notorium, nimirum quod Titius interfecerit Caium, an verò etiam requiratur, vt sint etiam notoriæ ipsæ qualitates facti, hoc est, quod nulla sit defensio aut excusatio, qua possit Titius suum factum tergiversari, fieri enim potest, vt Titius Caium occiderit ad sui defensionem, vel quod aliqui cæus impune occidi potuerit. Respondet Iulius Clarus *questio. 9. num. 3.* requiri videlicet, vt ipsæ qualitates facti sint notoriæ, & hanc ait esse communem sententiam.

Dubium est, an si crimen sit notorium, occultus tamen malefactor, vt puta; in via iacet homo interfectus, vel constat, domum cuiuspiam esse direptam, vel igni exustam, vel libellum infamatorium esse diuulgatum, & penitus ignoratur, quis occiderit, aut domum diriperit, vel combussit, vel librum scripserit, possit iudex procedere per inquisitionem, generaliter interrogando quis illud delictum commiserit? hoc dubium resoluimus *supra Cap. 15.*

Alius modus procedendi in iudicio est per querelam ab aliquo portectam contra reum? Hic modus procedendi ex consuetudine, successit loco accusationis. Differt tamen ab accusatione, quod in accusatione ex iure requiritur sollemnis libellus, & inscriptio, siue subscriptio accusatoris, vt supra diximus; at in querela, libellus non porrigitur, sed simpliciter sit quædam scriptura, quæ iudici datur loco libelli, in qua continetur nomen accusatoris, & accusati, & iudicis, & criminis commissi, & quo loco, anno, mense, & die commissum crimen fuerit, & exprimitur etiam dies, in quo ipsa scriptura querelæ porrigitur.

Notandum est, Primo per querelam portectam ab aliquo duplitem in iudicio procedi. Primò, ita vt querela sit loco accusationis, & tunc ea porrigitur iudici per scripturam supradictam.

Secundò, ita vt querela non sit loco accusationis, sed loco diffamationis, quæ, sicut diffamatio, aperit viam iudici ad procedendum ex officio suo per inquisitionem contra reum, nimirum ad testes, & informationes recipiendas cõ-

tra reum. Iulius Clarus *lib. 3. receptarum sententiarum in Practica criminali, quest. 10. num. 1.*

Notandum secundò, huiusmodi querelam aliquando fieri nudis verbis, item aliquando porrigi à procuratoribus, seu syndicis fiscalibus deputatis à fisco, qui ex officio suo denunciant, petunt, & instant, vt iudices contra delinquentes inquirant: aliquando verò porrigi ab aliquo officiali, siue ministro, ab ipsis iudicibus deputato, qui loci partis, vel syndici fiscalis denuntiat, petit, & instat, vt iudex contra delinquentes inquirat, nam iudex in quocunque casu, quo potest, ex officio suo procedere per inquisitionem, potest etiam creare, & constituere fiscalem, qui denunciet, petat, & instet contra delinquentes loco accusatoris. Aliquando etiam exhibetur querela à quocunque alio priuato, qui in iudicio comparens sua sponte denuntiat, & subministrat testes, & indicia, vt iudex ex officio suo inquirat cõtra reos. Hæc Iul. Clar. *q. citata. n. 3.* Alius modus procedendi in iudicio est per indicia, quæ sunt contra reum. Sed quoniam indicia speciales habent difficultates de hoc modo procedendi, agemus *infra. c. 26. vbi* de iudiciis cõtra reu tractabimus.

Alia dubia circa Iudicem diluuntur.

CAPVT XXIII.

DVIVM, An iudex possit, & debeat condemnare eum, qui secundum allegata, & probata conuictus est reus criminis, quem tamen ipso certo nouit ex priuata scientia esse innocentem? quod est querere, An iudex in iudicando debeat sequi scientiam, quam habet ex allegatis, & probatis in iudicio, an vero priuatam suam notitiam quam habet? Hoc dubium resoluimus, cum de quinto præcepto Decalogi ageremus.

Dubium secundum, An iudex exercendo officium iustitiæ, possit licitè aliquid accipere, an verò teneatur ad restitutionem eorum omnium, quæ accipit à litigantibus.

Primò est notandum, ad quatuor reduci quæcunque iudex solet accipere à litigantibus. Alia enim dicuntur stipendium pro officio exercendo. Alia dicuntur expensæ pro suo labore, & sumptibus, quos facit in exercendo officio. Alia dicuntur munera, quæ offeruntur quasi aliqua ratione debita à litigantibus. Alia dicuntur xenia.

Secundò est notandum munera in iure dici sportulas, olim autem sportulæ dicebantur quæcunque vel in cibo, vel in pecunia dari solebant à magnatibus his, qui officij gratia eos essent comitati, vel domi eos salutaissent. Sed in præsentia sportulæ dicuntur quæcunque munera, vel in cibo, vel in pecunia consistentia, quæ dari solent iudicibus à litigantibus vltra stipendium ipsi debitum. Xenia verò dicuntur quæcunque dari solent iudicibus ad esum, vel potum pertinentia. Vnde dicuntur esculenta, vel poculenta, quæ intra paucos dies consumi possunt, & solent, hoc est, intra duos, vel tres, vel ad summum intra decem dies; nam infra hunc numerum dies communiter dici solent pauci. Olim xenia dicebantur munera, quæ dari solebant hospitibus, quæ ad esum, & potum pertinebant.

Tertiò est notandum, aliter esse dicendum de iudicibus secularibus, & Ecclesiasticis, & aliter de Ordinariis, aliter verò de iudicibus delegatis.

His prænotatis, licet aliquorum fuerit opinio, esse simoniam, accipere aliquid tanquam pretium pro officio iustitiæ exercendo: magis tamen recepta est opinio, quæ assertit nullum esse simoniæ vitium ex natura rei, nisi quando officium iudicis est spirituale, aut spiritualibus annexum. Immo etiam si sit spirituale officium, pretium accipere pro obligatione qua iudex se obligat ad officium obeundum, liberum est ab omni labe simoniæ, vt explicuimus in tract. De simonia, quia tunc iudex non vendit opus sui officij, vel iustitiæ, sed locat operam suam, & obligationem personalem ad tempus pro officio iudicis exercendo. Item in iudice seculari aliquid accipere pro officio exercendo, non est simonia, quia iudicis opus exercere, est quid personale, quod fit ex industria, labore, studio, & perita iudicis,

nec est contra hoc id, quod habetur in *c. Cum ab omni de vita, & honestate clerico. in fine*, ut per se patet ex dictis.

Circa stipendium. Prima difficultas est, An quando per conventionem, vel per legem taxatum est iudici stipendium pro suo officio, possit licet aliquid amplius accipere loco stipendij à litigantibus pro ferenda sententia, pro iudicando, vel pro exercendo suo officio? Respondetur, ex communi omnium sententia non posse, siue ordinarius iudex, siue delegatus, quando est iudex secularis, quia stipendium habet taxatum, ergo non potest stipendium accipere: sicut miles stipendio conductus, aut quicumque alius operarius mercede conductus ad aliquid agendum. Vnde si aliquid pro stipendio accipiat ultra stipendium sibi ex conventionem, vel lege præscriptum, vel consuetudine, tenetur restituere his, à quibus accepit. Ex quo sequitur, ut iudex Ecclesiasticus, siue ordinarius, siue delegatus, habens beneficium Ecclesiasticum, cui sit annexa iurisdicção ad aliquid agendum, non possit aliquid aliud loco stipendij accipere à litigantibus, quia beneficium est propter officium, ergo ratioe beneficij habet stipendium sibi assignatum. Andreas, Abbas, in *c. Cum ab omni de vita, & honestate clericorum*, Angelus iudex num. 6. Silvester iudex i. quæstio. 8. num. 1. Si quæras, Quid, si beneficium est tenue, quod non sufficiat ad eum iudicandum, & sustentandum? Respondetur ex Gabriele, in 4. *Distin. 15. quæstio. 6. art. 2. conclusio. 4.* adhuc in hoc casu non posse accipere aliquid aliud loco stipendij, quoniam etiam si tenue sit beneficium, sibi imputet, qui consensum præbuit in sui electionem: nam eo ipso quod ratam habuit sui electionem, beneficium accepit cum suo onere. Quod si dicas, eo ipso, quod beneficium est modicum, videtur esse liberum à prædicto onere: nam beneficiarius beneficium habens insufficientem, non consecutus beneficium habere; Respondetur, beneficium Ecclesiasticum, quantumvis modicum, esse beneficium, & qui habet illud, gaudet privilegijs beneficiorum in iure concessis, & ita etiam debet sustinere onera.

Dubium quid possit iudex, circa stipendia officialium suorum? Respondetur, pro assessore iudex Ecclesiasticus ordinarius non potest accipere stipendium à partibus, quia tenetur ex suo beneficio ei providere: Abbas, Andre. Angelus Silvest. delegatus potest, nisi petat mala fide, v. g. si assessor sit inutilis, Abbas, Angel. Silvest. pro notario ordinarius Ecclesiasticus, aut pro alijs, officialibus non potest petere stipendium, quoniam ex suis bonis tenetur eis providere. Sic docet Silvest. Angelus si aut posse petere. Abbas remittit se in hoc ad notata in *Clem. statutum, de electio*, delegatus verò, convenit inter omnes, quod possit accipere, dummodo delegatus non participet ex eo: iudex verò secularis siue ordinarius, siue delegatus pro assessore, & pro alijs officialibus potest accipere stipendium.

Quod spectat ad munera, siue sportulas, Primò, iudex Ecclesiasticus ordinarius habens beneficium, cui annexa est iurisdicção, non potest accipere à litigantibus munera, vel sportulas. Sic communis opinio, quod videtur colligi ex *cap. Cum ab omni, De Vita, & honestate clerico*.

Secundò, iudex secularis, tam ordinarius, quam delegatus principis, quantum est ex iure civili communi, potest aliquid munus accipere, quoniam in *Authentica de iudicibus, qua incipit à Zenone. §. ne autem, collatione. 6.* dicuntur duo, Primum, quod si lis fuerit de re, quæ excedat summam centum aureorum, possit iudex in principio litis duos aureos accipere ab utraque parte, & Glossa ibi intelligit, quod quilibet pars det duos aureos iudici causæ, & in fine litis totidem. Quod si non attigerit prædictam summam, nihil possit accipere. Et ibidem insinuat esse alicubi consuetudinem, ut iudex in fine litis accipiat decimam partem. Quidquid sit de iure communi erga iudices seculares, semper sunt inspiciendæ leges speciales, & statuta, consuetudines Regni, Pronincie, Ciuitatis, & loci, Videndumque est, quid huiusmodi leges constituent. Nam alicubi sunt statuta, ut iudices nullum munus accipiant à litigantibus, interim dum litigant. Alii verò sunt statuta, ut

iudices, interim dum habent officium, nullum munus accipiant ab aliquo eorum, qui sunt eorum iurisdictioni subiecti, præter quam à propinquis, & cognatis, intra secundum gradum. Alii verò sunt statuta prohibentia in vniuersum, ne iudex aliquid muneris accipiat, interim dum fungitur officio iudicis. Si verò loquamur de iudice Ecclesiastico, tunc si ordinarius est, nullum munus potest accipere, quia beneficium habet ad suam commodam sustentationem. Si verò iudex sit delegatus Papæ, non potest similiter munus accipere, ut dicitur in *cap. statutum, de Rescriptis. §. Insuper, in 6.* Si quæras, quid sit dicendum de delegato ordinarij, & non Papæ? Respondetur, in *c. Statutum*, solum fit mentio iudicis delegati à Papa: at verò in *c. Cum ab omni. De vita & honestate clericorum*, generaliter videtur constitui iudicem delegatum non posse aliquid munus accipere. Si secundo quæras, quid sit dicendum, si delegatus Papæ habeat beneficium non sufficiens ad vitam? Respondetur, non posse eum munus aliquid accipere, quia satis est, ut habeat beneficium, etiam si sit tenue: nam eo ipso accepit illud cum huiusmodi onere. Si tercio quæras, an si huiusmodi delegatus Papæ accipiat aliquid muneris, teneatur ad restitutionem eius? Respondet obligari ad restitutionem, ut dicitur in *c. Statutum, practico. 6.* Et restitutio faciendâ est ei, qui dedit munus. Si quarto roges, an teneatur ad restituendum, si ei restitutio fiat ab eo, qui dedit? Respondetur, ut dicitur in *c. Statutum, citato*, restitutio est inualida. Si verò quæras, Quid si iudex restituit danti, & postea donatis, cui facta est restitutio? Respondet Glossa in prædicto capite, donationem tenere, quia prædictum caput solum decernit remissionem esse inualidam, non verò donationem; & restitutio fit, antequam debitum soluat, quæ facilius fieri solet, & ideo prædictum caput irritant illam. Sed donatio fit post debitum solutionem, quæ non ita facile fieri solet. Sed notandum est, ut rectè ait Angelus, iudicem posse restitutionem muneris accepti dupliciter facere, Primò, post litem finitam, & tunc si is, cui facta est muneris restitutio à iudice, denuo donauerit, tunc donatio est valida: & hoc sensu vera est opinio Glossæ, quia est liberalis, & gratuita donatio, & tunc facta non est à litigante, siquidem finita est iam lis. Secundo modo potest iudex facere restitutionem, ante litem finitam, ita ut is, cui facta est restitutio, denuo donet ante litem finitam: & tunc donatio non est valida, quia interim dum durat lis, semper est verum dicere, munus, quod accipitur à litigante, accipi à parte, non omnino liberaliter, & gratuito, quia pars interim dum litigat, videtur dare intuitu, & causa litis. Vltimò, si roges, an per consuetudinem contrariam possit iudex delegatus Papæ aliquid munus accipere? Panormitanus in *cap. Cum ab omni, De vita, & honestate clericorum*, sentit consuetudinem contrariam nihil valere; quia in *c. prædicto*, statutum dicitur: (Nihil obstante consuetudine, in contrarij.) Sed probabilior mihi videtur sententia aliorum, qui asserunt, prædicta verba supradicti capitis Statutum, intelligi de consuetudine præterita, id est, quæ vigeat ante illud caput, statutum: non autem de consuetudine in futurum, id est, quæ introducta est, vel quæ vigeat post illud caput, statutum. Vnde si alicubi sit consuetudo, ut huiusmodi iudices aliquid muneris accipiant, non sunt condemnandi.

Circa expensas dicendum est. Si sermo sit de iudice ordinario Ecclesiastico, tunc etiam, quando extra domicilium suum proficiscitur ad locum suæ iurisdictionis, nihil potest pro expensis accipere ex iure, quia redditus beneficij habeat pro stipendio, & pro expensis; nisi quando proficiscitur pro consecrandâ Ecclesie. *Cum sit Rom. De simonia*, vel pro sua provincia visitanda, *c. Cum Apostolus, de Consensibus*. Si verò sermo sit de iudice delegato Papæ, tunc cum extra domicilium suum proficiscitur, ius habet petendi expensas moderatas, *c. statutum de Rescriptis. §. Insuper in 6.* Et notandum est nomine expensarum intelligi ea, quæ sunt necessaria ad vicium, & ad vecturas equorum. Sic Glossa in *eo. c. Abbas, Sil. & Avulocis supra citatis*. Si roges, an teneatur deducere eas expensas, quas domi suæ fecerit? Glossa in *eo. c.* sentit ad id referri: sed verius est, quod aiunt Silvester, & Angelus ex

Panormitano, ad id minime obligari.

Si secundò querat, An teneatur deducere maiores expensas, quas fecit, si minores facere potuisset? Respondetur non teneri, sed posse eas omnes accipere, dummodo tamen non sint immoderate. Sic Abbas, Siluester, *supra citati*. Si autem sermo sit de iudice delegato cuiuscunque alterius ordinarij, tunc Glossa, *in cap. Statutum, citato*, generaliter, & indistinctè ait, eum non habere ius petendi expensas, sed melius Siluester, & Angelus ex Panormitano distinguunt, si sit delegatus ad vniuersitatem casuum, vt sunt communiter vicarij Episcoporum, non habet ius petendi expensas; quia huiusmodi iudex æquiparatur iudici ordinario: si verò sit delegatus ad specialem causam, potest petere expensas, dummodo bona fide, & non fraude petat eas. Si sermo sit de seculari iudice, tunc siue sit ordinarius, siue delegatus, habet ius petendi expensas, sic Panormitanus, Siluester, & Angelus, & ratio est, quia hoc non est illi prohibitum aliquo iure positiuo, nec naturali.

Quantum ad xenia, hoc est, esculenta, & poculenta communis est sententia, vt constat ex Glossa, Panormitano, Siluestro, & Angelo *locis supra citatis*, ea posse accipere sibi data quemcunque iudicem, siue facularem, siue Ecclesiasticum, siue ordinarium, siue delegatum: huiusmodi enim non sunt prohibita iure aliquo positiuo. Immo in iure ipso solent excipi. Et ratio, ob quam non sunt in iure prohibita, est, quia hæc communiter dati solent in parua quantitate, & quæ intra paucos dies consumuntur, & quia communiter non solent animam iudicis corrumpere, vt iniquè iudicet.

Dubium secundum, An, si quid accipiat iudex pro sententia iniusta ferenda, illud restituere teneatur? Hoc dubium dissoluitur in tract. *De restitut. in communi par. 2. cap. 2. dub. 3. Et 4.*

Dubium tertium, An possit iudex reo pœnam relaxare in totum, vel ex parte? Respondetur ex S. Thoma. 2. 2. *quæst. 67. art. 4.* si sermo sit de iudice inferiori, non potest relaxare pœnam à lege, vel Principe constitutam. Si verò sermo sit de iudice supremo, qualis est Princeps, tunc potest, prout expedire iudicauerit bono communi. Si Pœna sit vel sisco applicanda vel publica tantum punitio delicti, non tamen potest si pœna pertineat ad debitam compensationem partis læsæ, vt offensæ, lege. Sorum *lib. 5. De Iustitia, quæst. 4. art. 4.*

Ergo notandum est, aliquando auctoritate Principis, vel Reip. pœnas pecuniarias, ad quas rei condemnati solent empras esse ab aliquo priuato, & tunc etiam Princeps non potest illas pœnas relaxare; quia faceret Princeps contra ius, quod emptor pœnarum acquisitum haberet.

Item, si sermo sit de pœnis pecuniarijs, ad quas reus competentem reddat satisfactionem partis læsæ, vel offensæ, tunc etiam Princeps huiusmodi pœnam relaxare non potest ex iure, quia faceret præiudicium parti læsæ, vel offensæ.

Item videndum est, an ex relaxatione pœnæ sequatur directè, vel per consequentiam aliquid damni in Republica, vel in parte offensæ, siue læsæ: tunc enim etiam Princeps non habet ius relaxandi pœnam; quia esset in præiudicium boni communis, vel partis offensæ.

Dubium quartum, An si iudex negligat condemnare delinquentem ad pœnam, teneatur in conscientia illam pœnam soluere, vel aliquam restitutionem facere? S. Thomas 2. 2. *quæst. 67. art. 4. ad 3.* licet obscure loquatur, videtur insinuare, ad id esse obligatum. Sic etiam obscure loquitur Sorus, *lib. 5. de Iustitia, quæst. 4. art. 4. ad 3.* & Siluester, *verbo Iudex, 1. quæst. 11. vers. 5.* Angelus, *verbo Pœna, num. 18.* Armilla, *verbo Iudex, num. 34.* aperte dicunt esse obligatum.

Sed in hac re distinguendum est: Quoties pœna est instituta à legibus, & est corporalis propter punitionem publicam, tunc iudex non condemnando reum ad illam, non teneatur soluere illam in conscientia. V. g. si sit pœna

verberum, vel alia quæcunque pœna corporalis.

At verò quotiescunque ex tali omissione sequitur damnum in Republica, nimirum, quod audaciores fiat delinquentes ad peccandum, & occasionem arripiunt vexandi, vel opprimendi aliquem, ita vt vexent, opprimant, infestent aliquos innocentes, tunc iudex ex tali omissione teneatur in conscientia ea damna restituere.

Item, si pœna sit pecuniaria, & sit applicata alicui vel per leges, vel per Principem, vel ex priuilegio, vel ex contractu emptionis, & venditionis: tunc iudex contra officium suum non condemnans reum ad illam pœnam soluendam, teneatur in conscientia soluere ipse, quia facit iniustitiã alteri, impediendo eum, ne consequatur ius suum, quod habet ad pœnam. Vltimò, causa deducta ad iudicem, & parte petente, sibi applicati pœnam pecuniariam, tanquam sibi debitam: tunc iudex, si omittat condemnare reum ad illam pœnam soluendam, teneatur in conscientia eam soluere, quia facit contra officium suum, impediendo alium, ne allequatur suum ius.

Dubium quintum, Ex qua culpa teneatur iudex ad restitutionem ex eo, quod suum officium vel negligenter, vel ignoranter facit: ex qua negligentia, vel ignorantia damna subsequuntur in alijs? Respondetur eum teneri ex lata culpa, & leui, non tamen ex leuissima, sicut etiam teneatur ceteri, qui ex obligatione aliquod officium exercent: de qua re diximus in restitutione in communi, *part. 1. dub. 2.*

De dubijs, quæ contingunt ex parte reorum in iudicio.

CAPVT XXIV.

DVBIUM, An reus detentus in carcere tanquam in custodia, & damnatus ad aliquam pœnam, possit licitè fugere? Respondetur, si reus est iniuste damnatus, potest fugere, & in hoc omnes conveniunt; quia iniquè detinetur in carcere. Item, si reus est detentus in carcere tanquam custodia, quantumuis legitimè condemnatus ad aliquam pœnam soluendam, potest licitè fugere, quoadcunque ostium carceris est apertum; quia tunc non est damnatus ad carcerem tanquam ad pœnam, sed detinetur in carcere tanquam in custodia. Et iudicium & aliorum officialium est illum diligenter custodire, ne fugiat.

Si querat, Quid, si damnatus sit ad aliquam pœnam pecuniariam soluendam, aut ad aliquam pœnam corporis subundam, an teneatur huiusmodi pœnas subire etiam post fugam ex carcere? Respondetur, si pœna est pecuniaria, eam soluere teneatur, si iam erat ad eam condemnatus; secus verò, si nondum erat criminis condemnatus, propter quod pœna erat soluenda. At verò, si pœna erat corporalis, quam per seipsum sustinere, & subire tenebatur, & iam erat condemnatus ad eam, eam debet sustinere, & subire etiam post fugam, vt est pœna exilij. Secus verò, si fugit ex carcere ante condemnationem criminis.

Si verò pœna est corporalis, quam nemo sibi infligit, sed iniectam ab alio sustinet, tunc siue post condemnationem criminis, siue ante condemnationem fugerit, non teneatur eam sibi infligere, qualis est pœna verberum, siue membri amputationis.

Dubium secundum, An reus damnatus ad carcerem tanquam ad pœnam in perpetuum, vel ad tempus, licitè possit fugere ex carcere? Notandum est carcerem esse institutum, tanquam pœnam, & custodiam delinquentium: nam sicut reum potest damni ad pœnam exilij, & olim damnabatur ad metalla, & hodie ad triremes, sic etiam potest reus damnari, vt in perpetuum, vel ad tempus in carcere maneat, vt in eo debitas sui delicti pœnas luat.